

WPROWADZENIE

Choć miasta kojarzone są zwykle z fenomenem nowoczesności i ponowoczesności, ich historia sięga dalekiej przeszłości. Dzisiejsze metropolie to konary drzew, których korzenie zostały zapuszczone już w epoce brązu, w basenie Morza Egejskiego, gdzie powstawały pierwsze ośrodki osadnicze o zwartej zabudowie. Wraz z ewolucją kultur i cywilizacji zmieniały się też miasta, z każdym kolejnym stuleciem odgrywając coraz ważniejszą rolę społeczną.

Od początków XIX w. liczba ludności na świecie wzrosła pięciokrotnie, zaś liczba ludności miejskiej około stukrotnie. Obecnie ponad połowa mieszkańców globu mieszka w miastach, populacja największych aglomeracji daleko przekracza 10 milionów osób. Przytoczone dane, pokazujące dynamikę procesów urbanizacyjnych, pozwalają zasygnalizować problem miejskości we współczesnym świecie. Nie wyczerpują one jednak ogromu pytań, pojawiających się wraz ze spojrzeniem na miasto z różnych perspektyw badawczych. Miasta intrygują przedstawicieli różnych dziedzin nauki – urbanistów, geografów i architektów, ale też antropologów, socjologów czy kulturoznawców. Od dłuższego czasu obserwować można niesłabnącą falę zainteresowania badaczy reprezentujących nauki humanistyczne – traktujących miasto jako kalejdoskop zmian społeczeństw i kultur.

W maju 2009 roku z inicjatywy doktorantów Instytutu Studiów Regionalnych, Instytutu Rosji i Europy Wschodniej oraz Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się w Woli Kalinowskiej koło Krakowa kolejna konferencja naukowa z cyklu „Mia100”. Pokłosiem pierwszej edycji „Mia100 – 100 refleksji o mieście” (zorganizowanej w 2008 roku w Lanckoronie) stała się monografia *Miasto – między przestrzenią a koncepcją przestrzeni* pod redakcją Magdaleny Banaszkiewicz, Franciszka Czecha i Piotra Winskowskiego.

Barwne wystąpienia, ożywione dyskusje oraz atmosfera intelektualnego fermentu drugiej edycji konferencji, zatytułowanej „Mia102 – interdyscyplinarne refleksje o mieście”, zachęciły organizatorów do przedstawienia referatów w formie pisemnej szerszej publiczności. Niniejszy tom, zarazem pierwszy numer Serii Humanistycznej „Zeszytów Naukowych Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego”, jest owocem pracy młodych badaczy uczestniczących we wspomnianym sympozjum. Zebrane artykuły cechują się sporym zróżnicowaniem, odnoszącym się zarówno do wybranych zagadnień i problemów badawczych, jak i płaszczyzn analitycznych oraz metodologii.

Teksty Aleksandra Łupienki oraz Arkadiusza Wrębiaka reprezentują warsztat badawczy o nachyleniu historycznym i etnograficznym. Opisują miasta, które odeszły do przeszłości, choć ich reprezentacje po dziś dzień istnieją w świadomości lokalnej. Refleksje mieszkańców nad przestrzenią, w której żyją, stały się głównym wątkiem badań Marty Strzody oraz Adama Pisarka. Obydwa artykuły to zapis projektów prowadzonych przez młodych naukowców na Śląsku. Kolejne trzy teksty, autorstwa Justyny Budzik, Marty Jaskulskiej oraz Joanny Dziadowiec, prezentują na przykładzie przestrzeni publicznej interakcje pomiędzy trzema sferami: ludźmi, kulturą oraz tkanką miejską. Ostatnia grupa artykułów poświęcona została problemowi symbolicznej reprezentacji miast w dziełach sztuki filmowej oraz literackiej. Barbara Weźgowiec charakteryzuje Wrocław przedstawiony na kartach powieści kryminalnych, Karolina Jędrych opisuje obraz Warszawy w filmie *Przygoda na Mariensztacie*, zaś Małgorzata Sułek analizuje miejsce Nowej Huty w pieśniach masowych PRL.

Zamieszczone w niniejszym tomie artykuły są interesującymi próbami podjęcia istotnych wątków miejskich z perspektywy rozmaitych dyscyplin naukowych. Warto docenić ambicje młodych uczonych, którzy nie poprzestają na odtwórczych publikacjach, powielających zagadnienia wcześniej przebadane przez starszych kolegów. I nawet jeśli z niektórymi tezami autorów można się nie zgadzać, a pewne sądy wymagają dopracowania i precyzyjniejszej refleksji, jest to zbiór godny uwagi już ze względu na swoje aspiracje. Słowa Antoine’a de Saint-Exupéry’ego: „Umrze miasto, jeżeli budowa jego będzie zakończona. (...) doskonałość nie jest bynajmniej osiągnięciem celu”¹ odnieść bowiem można zarówno do miasta, jak i charakteru pracy naukowej, której najistotniejszą cechą jest nieustające podejmowanie nowych wątków i wytyczanie celów sięgających dalej i głębiej.

Magdalena Banaszkiewicz

¹ A. de Saint-Exupéry, *Twierdza*, tłum. A. Olędzka-Frybesowa, Warszawa 2005, s. 81.